

"ישיבישע בלאט"

"לאמדעט" ב"דף היומ" בשו"ת ומ"מ

דף ב.

1. **שנזבחו שלא לשמה**, יש לחקור האם העדר הלשמה הוא הפוסל, או שכוונת ה"שלא לשמה" היא כוונה הפוסלת?
2. **אלא שלא עלו לבעלים לשם חובה**, וקשה הא בכללם נדרים ונדבות, ומאחר שקרבנו כשר למה לא עלה לחובתו?
3. **שמעון אחי עזריה וכו'**, לשם גבוה כשרים, לשם נמוך פסולים, ויל"ע מה הדין בפסח וחטאת האם בהם מודה שמעון אחי עזריה שייפסלו שלא לשמן?

זבחים, בלשון תורה רק עולות ושלמים נקראים זבח, אמנם בלשון חכמים כתב התויו"ט דכל הקרבנות הבאים מבע"ח נקראים זבחים.

סיכום התוס' ד"ה כל, לקמן מו: איתא במשנה לשם ו' דברים הזבח נזבח: זבח, זובח, השם, אישים, ריח, ניחוח, וכל אלו נאמרו בהקטרה, אלא שלקמן ד. ילפינן מקראי דגם בשחיטה בעי לשם זבח וזובח, ולכן כמו שבהקטרה בעי את כולם כן בזביחה וכל ד' עבודות (שחיטה קבלה הולכה זריקה) אלא ששאני זבח וזובח (לשמה ולשם בעלים) שהם לבד פסולים, ושאר ד' דברים הם למצוה לחוד, (ועי' רמב"ם מעה"ק ד' יא' ובלחם משנה שם, ועי' אבי עזרי ביישוב שיטת הרמב"ם).

עוד כתבו התוס' דשינוי בעלים אינו פוסל בהקטרה כיון שכבר נזרק הדם, ועי' באחרונים דבספרי, ובתורת כהנים נראה דפוסל, וכ"כ ר"ת בספר הישר שנח'.

מחשבת שלא לשמה, אי סגי במחשבה לחוד, עי' רש"י (מא: ד"ה כגון), ותוס' (ב"מ מג: ד"ה החושב) דבעי שיוציא מפיו, ומהרמב"ם (פסוהמ"ק יג' א') נראה דסגי במחשבה לחוד, ועי' שיטמ"ק שם בב"מ בשם התוס' שאנץ שהאריך בראיות שבעי דיבור, ועי' באחרונים (חי' הגרי"ז מנחות ב', מנחת ברוך סי' א', אפיקי ים ח"א כד' ב', אחיעזר יו"ד ד' אות ג', קרן אורה וקהילות יעקב סי' א') שדנו בדבריו.

שלא עלו לבעלים לשם חובה, אבל קרבנות ציבור כתב הרמב"ם פיה"מ שסכין מושכתם וכשרים, עי' תויו"ט, והא דמבואר לקמן ד. דמחשבת שינוי קודש ישנה בציבור כביחיד, עי' שפת אמת שמודה הרמב"ם בחטאת, וברש"ש כתב דלכתחילה פוסל גם בציבור, או שרק בשחיטה אמרינן סברא זו דסכין מושחתם, ובטהרת הקודש ביאר דדברי הרמב"ם רק למ"ד בעלים מפגלים וממילא מחשבת ב"ד שהם הבעלים על קרבנות ציבור מהני ללשמה, וע"ע פנ"י ביצה כ:.

חוץ מן הפסח והחטאת, בחאר במהרש"א ח"א פסחים קטז: דשני קרבנו אלו באים לקרת את האדם לקדושה אחר שנתרחק ממנה בחטאת עי' חטאן, ובפסח עי' טומאת מצרים.

והחטאת בכל זמן, ר"א אומר אף האשם והפסח בזמנו וכו', בבאור הלשונות, עי' חשק שלמה דנתחדש דאפילו חטאת שלא בזמנו נפסל, עי"ש באיזה אופן זה שייך.

תוד"ה לשם גבוה, עי' בתוס' רעק"א על המשניות בדברי שמעון אחי עזריה, ועי' חי' הגרי"ז.

אבל בקדושתיהו קיימי וכו', ועי' ליקוטי הלכות האם זה רק בדין לשם קודש, או גם בדין לשם בעלים דשם לכאורה לאחר שלא עולה לחובתו של הבעלים אין כבר עניין לזרוק לשמן, אמנם

לעיל ראינו שזה חסרון בגוף הקרבן, עי' בדבריו.

איבעית אימא סברא משום דשאני בה וכו', ועי' רמב"ם פסוהמ"ק טו' ג' ושם יח' א' דחיוב ההשלמה לשמן הוא מ"לא ייחשב", ועי' חי' הגרי"ז מנחות ב: למה לא כתב סתם מדין הלשמן בקדשים, וע"ע ליקוטי הלכות, וחי' ראל"ח ח"ב א' דבזה בעי גם כוונה מפורשת ולא סגי בסתמא לשמו דהסתמא כבר נעקר ע"י המחשבה שלא לשמה שהיתה בתחילה, וע"ע בדבריו שמחדש שנעשה לאחר מחשבת הפסול לקרבן חדש שנלמד מקרא דמוצא שפתיך וגו', ולכן כל הדינים של הקרבן הרגיל לא בהכרח ששייכים לגביו וכל דין נידון לגופו, והאריך בראיות על זה.

התשובות

השתדלנו להביא את תמצית דברי המפרשים, מלבד אלו המובאים בגמ' כמו תוס', מהרש"א רש"ש וכדו' ש בחקירה זו דנו כמעט כל האחרונים, (ובכללם, הקרן אורה והמנחת ברוך, קוב"ש

1. ח"ב כב', חי' ראל"ח ח"ב א', ובחי' הגרי"ז מעה"ק ד' יא'), ונכתוב **ראיה אחת**, דשיטת רבה במנחות מט. דעקירה בטעות, היינו שחשב על קרבן חטאת שהוא עולה בטעות לא שמיה עקירה, ואם מחשבת השלא לשמה הפוסלת מובן שכאן אינה פוסלת, אבל אי בעי לשמה הרי נחסר כאן, **אמנם דחו האחרונים** דלקמן מבואר דכל קרבן סתמא לשמו אלא שניתן לעקרו ע"י מחשבת שלא לשמה ופה שהעקירה בטעות נשאר הלשמה, **ומסברא זו נלמד פשיטות לחקירה אחרת של האחרונים**, האם שלא לשמה צריך דווקא לקרבן אחר כדי לפוסלו, או שסגי במה שחושב שלא לשם זה, ולפי מש"כ נראה שהסתמא לשמה יישאר כל זמן שלא חשב למשהו אחר, ועי' **גבורות שמונים** מט' מה שהוכיח ממה שלי"א כאן אי עביד לא מהני, **ובחידושי מרן הגרי"ז** כתב ליישב ע"פ מה שהביא הרמב"ם דין זה ב-ב' מקומות בהל' מעה"ק ד' י-יא, ובפסוהמ"ק יג' א', ד-ב' דינים יש דין לשמה הכללי כמו שיש בהרבה ממצוות התורה, ודין פסול שלא לשמה מיוחד דנאמר בזבחים, ולדין הראשון מהני הסברא דסתימה לשמה קאי, והפוסל הוא רק הדיו השני, ועי' **שיעורי ראשי הישיבות שדנו בדבריו** (משנת ר"א סי' א', בד קודש ח"א מה' ועוד).

2. **כן הקשו האחרונים, ומסקנת דבריהם** דאף שליכא למימר דבעי ריצוי בנדר, שכן מהני אף לאחר מיתה, ושם אין שייך ריצוי כמבואר לקמן ה., מ"מ קרבן שאינו מרצה, חסר בשלימותו ולכן לא יצא חובת נדרו, ואף שבתוס' חולין כב. ד"ה והביא מבואר דלנדר סגי בהבאה אל הכהן, **ביאר הדבר אברהם** ח"ב ג' דכשהקריב שלא לשמה ביטל הבאתו, **ובאבי עזרי** מעה"ק יד' ה' ביאר דאמנם ידי חובת הממון של הקרבנות יצא בהבאה, אבל בכפרה לא יצא עד ההקרבה.

3. **כן מסתפק בקרן אורה**, ותלה זאת בספק הגמרא לקמן יא: האם כשרים ומרצים או שאינם מרצים, ובצאן קדשים והשפת אמת הוכיחו מתוד"ה לשם שבפסח וחטאת מודה, והגרי"ז הוכיח מפיה"מ לרמב"ם להיפך.

לע"נ הגאון המופלא רבי משה בה"ר בנימין זצ"ל נלב"ע ל' ניסן

לקבלה במייל שלח בקשה ל- gmail.com@7652935 והדף יישלח אליך בל"ג מידי יום.
קו ישיבישע בלאט" בו ניתן לשמוע את השאלות והתשובות מידי יום-יום 0795255901

"ישיבישע בלאט" "לאמדעט" ב"דף היומי" בשו"ת ומ"מ

דף ב:

1. ברש"י ד"ה ונדבה כתב דאיסור מחשבה שלא לשמה בקדשים הוא מקרא דלא יחשב, וכן הוא בגמרא לקמן כט, וקשה דברש"י במנחות ב: ד"ה ונדבה כתב שמחשבת שינוי אסורה מקרא ד"אם זבח שלמים קרבנו" שתהא זביחה לשם שלמים?
2. זבחים בסתמא כשרים מנ"ל, וקשה הא אפילו השוחט לשם חולין מבואר לקמן ג. אינו פוסל וכו' כשלא כיוון לכלום שכשר?

אם כמו שנדרת עשית וכו', ועי' רע"ב שפי' דבעי כוונה לשם נדר, ועי' רש"ש.

ורמינהי כל הגט וכו', בבאור הדמיון בין זבחים לגט, עי' קוב"ש ח"ב כב' ז' שהוכיח מכאן לצד בחקירה שרק מחשבת השלא לשמה פוסלת, וזוהו ס"ד שאם בגט כן, אבל למסקנא סתמא לשמה יש רק בקדשים, אבל בגט בעי כוונה מיוחדת לשמה, וע"ע מנחת ברוך סי' ג' ענף ב'.

תוד"ה זבחים נחלקו על רש"י בבאור החסרון בכוונת קטן בשחיטה, ויש שרצו לתלות מחלוקתם בחקירה הידועה מה הפוסל האם חוסר השמה או מחשבת השלא לשמה, ועי' קרן אורה מה שהביא מהרמב"ם פוסהמ"ק א' ו', עיי"ש אבן האזל, ועי' שו"ת רעק"א תניינא סד' מה שהקשו על שיטת התוס' דפסולו מטעם מתעסק, ועי' מנחת ברוך ג' ענף א', וחזו"א כ' י-יב, ועי' חי' הגר"ז.

תוד"ה סתם, במה שכתבו שאפילו זינתה אינה עומדת להתגרש, עי' רעק"א שהוא משום שאין כופין, ובראש המזבח כתב דאפילו אם כופין כיון שצריך שהבעל יעשה אין זה נקרא עומד לכך, (עי' תוס' סוטה כה: ד"ה לאו דוגמא לדבר), ובקרבן אורה כתב, דלולי דברי התוס' היה מקום לחלק בין הלשמה בקדשים שהוא פועל בגוף הקרבן לבין לשמה בשאר מצוות שהוא כוונה חיצונית, ועי' מה שבחאר לפי זה בהמשך דברי התוס'.

אילימא מהא דתנן שנזבחו שלא לשמן וכו', ועי' אחרונים אמאי לא נימא דבא לאשמועין רבותא דבשאר קרבנות אפילו שחט בפירוש שלא לשמה כשרים, עי' שפ"א, מראה כהן, פנים מאירות, וצאן קדשים.

תוד"ה הא כתבו ב' ביאורים היאך איירי בלשם פסח ובסתמא, או שעבודה אחת לפסח ועבודה אחת בסתמא או דס"ד שצריך שיאמר בתחילת השחיטה דעושה את כולה לשם פסח, ועי' קרן אורה ושפ"א מה שנו"נ בדבריהם, ועי' משנת ר"א סי' ג'.

כל העושה על דעת ראשונה הוא עושה, ועי' קרן אורה מה שהקשה ממנחות טז. פיגל בקומץ ולא בלבונה וכו', ועי' חי' הגר"ז.

ר"י אומר, אף מי שלא היה בלבו וכו', שתנאי ב"ד, והאם תקנו לכתחילה לחשוב או שלא לחושב עי' שפ"א ורש"ש.

דילמא אתי למימר וכו', ועי' תוד"ה אתני, ובאחרונים הקשו הא הוי עקירה בטעות, עי' שפ"א, ועי' משנת ר"א א' ג' ד' שעדיין ביטול מצוות העשייה לשמה אין כאן ולכן אתנו.

בדין סתמא לשמה, עי' רמב"ם מע"ק ד' יא' דלכתחילה בעי כוונה, ועי"ש אבן האזל ובאחרונים, ועי' קרן אורה בפתיחה, וע"ע צפנת פענח.

תוד"ה בסופרים, חלקו בין גט לסוטה, ודבריהם מבוארים יותר בעירובין יג. ד"ה אב, ובגיטין כ. ד"ה ואי, ובקרבן אורה חילק דבגט יש גם כוונה לשם כריתות מלבד הכוונה לשם אשה משא"כ בסוטה.

התשובות

השתדלנו להביא את תמצית דברי המפרשים, מלבד אלו המובאים בגמ' כמו תוס', מהרש"א רש"ש וכדו'

1. בבית הלוי ח"א ל' טו' תי' דס"ל לרש"י שם דאיסור לא יחשב קאי רק על מחשבה הפוסלת את הקרבן כמו חוץ לזמנו או למקומו, והביא לזה ראיה את הרמב"ם פסוה"מ יח' ב' שגדר האיסור הוא כמטיל מום בקדשים, ובקה"י סימן ה' הקשה ע"ד דברמב"ם גופא בפרק טו' ה"ג מבואר שכל מחשבה שאינה נכונה בכלל לא יחשב, עיי"ש, ובחי' מרן רי"ז הלוי מעה"ק ד' יא' חיזק מכאן את יסודו ד-ב' דינים יש מחשבת לשמה, ומחשבה הפוסלת בשלא לשמה וכל אחת נלמדת מקרא אחר, וע"ע טהרת הקודש ומצפה איתן.

2. כן הקשו האחרונים, ותי' ב"עולת שלמה" דאיירי שאין מעשיו מוכיחים שהוא לשם זבח וכמו בשחיטת חטאת שאינו מוכיח שאינו עולה, אבל כשמעשיו מוכיחים פשוט דמהני סתמא וכן איירי ההיא דלקמן כשחישב לשם חולין, ובחי' מרן הגר"ז מעה"ק ד' יא' ביאר על פי דרכו דיש ב' דינים בלשמה עיי"ש, ועי' שיעורי זבחים מהגר"ד, ועי' חי' ראל"ס סי' ב'.

"החיזוק היומי"

כתב החפץ חיים במכתב ששלח להגר"ש שקאפ, הובא במכתבים ומאמרים ז', דבלימוד סדר קדשים יש חשיבות מיוחדת בזמה"ז, דעיקר הנסיון בדור האחרון הוא כנגד המינות והכפירה שירדה לעולם לתלות הכל במעשה האדם, ובקדשים שעיקר גדול בגופם ועשייתם הוא שיהיו לשם ה', ממילא כוח ההתעסקות בהם מועיל ביותר לחיזוק האמונה בה' ובתורתו ובהחלשת כוח הרע של הכפירה, ויש להוסיף בזהמדבמחזור דלנו זכחנו ומתחילים סדר קדשים מיד בסיום חודש ניסן שעיקרו החדרת האמונה בכלל ישראל קודם מתן תורה וכמו שמצינו בזה שהמצה נקראת מכלא דמיהמנותא, וממילא סגולת הזמן נותן יתר סייעתא דשמיא לעסוק במסכת זו.

לע"נ הגאון המופלא רבי משה בה"ר בנימין זצ"ל נלב"ע ל' ניסן

להנצחות והארות 0527652935, או 7652935@gmail.com לקבלת הדף במייל שלח בקשה לכתובת זו, והדף יישלח אליך בל"ג מידי יום.

קו "ישיבישע בלאט" בו ניתן לשמוע את השאלות והתשובות מידי יום-יום 0795255901